

De dans van de kraanvogels

Estland kent een bijzonder rijke en wilde natuur. Er komen dieren voor die je in de rest van Europa niet meer ziet, simpelweg omdat er de ruimte voor is. Redacteur Paul Böhre reisde naar de Baltische republiek en gaf zich over aan een fenomenale natuurervaring inclusief dansende kraanvogels, wasbeerhonden, wolven en een weg met duizenden roodborstjes.

TEKST PAUL BÖHRE

Gids Tarvo Valker vraagt ons zo stil mogelijk te zijn, zodat we niets missen van het spektakel dat ons te wachten staat. We hebben zojuist een hoge houten uitkijktoren beklommen en vanaf het dak kijken we muisstil uit over de moerasvlaktes van het nationale park Matsalu. In de verte glinstert het water van de gelijknamige baai. Dan horen we in de verte de eerste trompetgeluiden van kraanvogels. Een massaal melancholiek 'kroe-kroeh' zwelt langzaam aan. Even klapwiek de eerste grote groep vlak boven onze hoofden. Een machtig mooi gezicht, die supergrote vogels met hun gestrekte nek, enorme spanwijdte (2,20 meter!) en lange poten. Er zitten veel jonge vogels tussen, die goed te herkennen zijn aan hun lichtbruine kop en het aparte fluitgeluid dat ze maken. Blijkbaar hebben de kraanvogels een goed broedseizoen achter de rug. Iets verderop dalen ze al kantelend naar de grond, waar ze met uitgespreide poten en sierlijk huppelend landen op de vlakte voor ons. Hier brengen ze de komende nacht gezamenlijk door. Nog nauwelijks bekomen van de eerste groep horen we

Rechts Langs de kust leven duizenden smienten.
Uiterst rechts Zeearenden komen in Estland zo dichtbij, dat je hun neusgaten kunt zien.
Onder In de mist lijken elanden groter.

achter ons alweer nieuwe groepen aankomen. Tientallen vogels verschijnen boven de boomtoppen, daarachter komen nog eens honderden, of nee, zelfs duizenden roepende vogels. Een onvoorstelbaar mooie ervaring; de rillingen lopen over mijn rug.

Galopperende elanden

In totaal landen er voordat de zon oranje-rood ondergaat ruim zesduizend kraanvogels voor de uitkijktoren. De avonderna zien wij er in het licht van de vollemaan zelfs vijftienduizend! De combinatie van het huiveringwekkend mooie geluid en het schouwspel van de enorme hoeveelheden kraanvogels die elkaar al dansend begroeten, maakt ook bij mijn medereizigers heftige emoties los. Intussen heb ik even de tijd genomen

MATTI ROSE

om de omgeving door de telescoop te scannen. Op de voorgrond van het kraanvogelgeweld krijg ik enkele korhoenders in beeld. Die zitten zelfs

zo dichtbij dat ik hun opvallende kamvormige rode wenkbrauwen kan zien. Overal in het veld liggen of staan groepjes reeën, bij elkaar opgeteld wel honderd stuks. Zoveel reeën zag ik niet eerder. Terwijl het steeds donkerder wordt, komen er alsmaar groepjes elanden met hun jongen uit de omringende bossen tevoorschijn. Wat een bakbeesten. Een groepje galoppeert dwars door de rustende kraanvogels heen, waarbij een groot aantal kraanvogels even geïrriteerd opvliegt, een geweldig gezicht.

Herfsttrek

De volgende ochtend vertrekken we in alle vroegte voor een excursie naar de Variku Fields in het noordoosten. Een ruig en verlaten moeras- en bosgebied, afgewisseld met landbouwpercelen. We zijn nog maar net in het donker onderweg als de eerste trekvogels zich laten zien in de lampen van de bus; een nachtzwaluw en een kwartelkoning. Vogelsoorten die je bepaald niet vaak mooi in je kijker krijgt, maar nu wel! Ook een houtsnip laat zich fraai bewonderen. Hij spreidt zelfs zijn staart even uit, zodat we allemaal zijn fraaie roodbruine pennen met witte uiteinden kunnen zien. Uniek, want normaal zie ▶

MARKUS VARESVUO / AGAMI

Als het donker wordt komen groepjes elanden met hun jongen tevoorschijn. Wat een bakbeesten!

ARNE ADER

10 redenen om naar Estland te gaan

- 1 Grote groepen stellers eidereenden in de winter.
- 2 Acht soorten spechten, waaronder 2000 tot 3000 paar witrugspechten.
- 3 Prachtige oerbossen met broedende oeral- en dwerguil.
- 4 Spectaculaire broedvogels als zwarte ooievaar, hazelhoen, auerhoen en notenkraaker.
- 5 36 soorten orchideeën.
- 6 Een populatie van 800 lynxen, 600 beren en meer dan 150 wolven.
- 7 Groot oppervlak onaangetast wetland en doodstille bossen.
- 8 Miljoenen trekvogels (trekroute van en naar het Arctisch gebied).
- 9 Rustplaatsen met tienduizenden kraanvogels.
- 10 Relatief klein land (350 bij 240 km) met goede weg, prima eten en aardige mensen.

je deze soort niet of slechts als wegschietende donkerbruine flits. Het wordt langzaam lichter. De velden waar we langsrijden zitten vol vinken, geelgorzen en koperwieken. En uiteraard komen er ook weer veel groepen kraanvogels over. Ze verspreiden zich 's och-

In de boomtoppen ontdekken we zeearenden: bruine gevaartes met gele snavels

tends over de talloze akkers, waar graankorrels te vinden zijn. Het is half september, maar de herfsttrek is in volle gang. In de hier al volop verkleurende boomtoppen ontdekken we de eerste zeearenden: enorme bruine gevaartes met een banaangele snavel. Meer zeearenden vliegen even later voor de kust van het

Boven Het reisgezelschap speurt hier naar ringelrobben.
Rechts De witrugspecht is een van de acht spechtensorten die Estland rijk is.

schiereiland Põõsaspea. Vanaf de punt turen we enkele uren over zee. Onnoemelijk veel groepen vogels passeren ons van noord naar zuid, waaronder parel- en roodkeelduikers (nog volop in zomerkleed), futen en roodhalsfuten en vele soorten eenden. We zien vooral veel grote en middelste zaagbekken, brilduikers, smienten, rotganzen en de eerste ijseenden. Eigenlijk komt zo'n beetje het hele hoofdstuk 'eenden' uit de vogelgids voorbij. Gids Valker: 'Stuk voor stuk prachtige soorten die later in de herfst Nederland zullen binnenvallen.' 's Avonds gaan we op zoogdiersafari. Een even spannend als spectaculair gebeuren. We stappen over in een kleinere Volks- ►

Praktische informatie

- Estland behoort sinds 2004 tot de Europese Unie en heeft vanaf 1 januari 2011 de euro als betaalmiddel. De wegen zijn prima, net als de hotels en het eten.
- Er zijn dagelijkse vluchten van Schiphol naar Tallinn (KLM, Estonian Air, Air Baltic of Finnair). In Tallinn zijn auto's te huur. De beste wildlife plekken liggen slechts op een of enkele uren rijden van elkaar. Tallinn is ook met de veerboot vanuit Helsinki en Stockholm bereikbaar, zodat je een eventuele stedentrip met een bezoek aan Estland kunt combineren. In de zomer gaan veel Finnen hier op vakantie, vooral naar het eiland Saaremaa. Buiten het vakantie seizoen is het overal rustig en zijn veel hotels gesloten.
- Gedurende de zomermaanden zijn er plaatselijk veel muggen en knutten. Zorg dus voor voldoende anti-muggenmiddelen (DEET en verzachtende zalf).

SVEN ZACEK

€ 115,-
KORTING

Reisaanbieding

Vogels kijken in Estland

Paul reisde door Estland met Estonian Nature Tours. Speciaal voor Grasduinen-lezers geven zij korting op een achtdaagse reis met de focus op de spectaculaire arctische vogel trek en broedvogels in Estland. Reisdatum: zaterdag 30 april t/m zaterdag 7 mei 2011.

Programma

- Dag 1:** Aankomst in Tallinn en transport naar Haapsalu. Avondexcursie luisteren naar riet- en moerasvogels, onderweg kans op wasbeerhond.
- Dag 2:** Pöösaspea, Silma en Nõva. Arctische zeetrek, moerasvogels en avondexcursie bossen.
- Dag 3:** Leidisoo en Matsalu. Ochtendexcursie naar hoenders en spechten, middag bezoek Matsalu Bay.
- Dag 4:** Matsalu National Park, vervoer naar Pärnu. Eenden en steltloper trek, boottocht, transport naar Pärnu.
- Dag 5:** Soometsa Forests. Spechten en hoenderexcursie door oude bossen; kraanvogel- en ganzentrek. 's Avonds uilenexcursie.
- Dag 6:** Luitema en Kabli, naar Tartu. Tocht door typisch Estlands landschap, gemengd bos en boerenland, met grote kans op schreeuwarend, grauwe klauwier, hazelhoen, notenkraaker. Bezoek vogelringstation. Middagexcursie naar baltse poelsnip.
- Dag 7:** Alam-Pedja en Aardla. Moeras- en bosgebied met broedende zwarte ooievaar, bastaard- en schreeuwarend, buidelmees, grote karekiet en sperwergrasmus.
- Dag 8:** Bezoek aan de middeleeuwse stad Tallinn. Transport naar vliegveld en vertrek.

Prijs

€ 1.035,- per persoon, normaal betaal je € 1.150,-. Je krijgt als Grasduinen-lezer 10 procent korting. Toeslag eenpersoonskamer € 170,-.

Inclusief

Alle overnachtingen (zie www.promenaadi.ee, www.lepanina.ee, www.trofee.ee), Engels sprekende gids(en), alle maaltijden en koffiestops, alle lokale transporten en entrees en fooien voor natuurgebieden en musea.

Exclusief

Internationale tickets, reisverzekering, drank en andere persoonlijke uitgaven, sauna.

Groeps grootte en zwaarte reis

Minimaal zes, maximaal zestien personen; korte wandelingen.

Boeken

Op www.naturetours.ee staat een link naar deze aanbieding. Klik op 'Tour calendar', en vervolgens op 'Grasduinenreis', en daarna op BOOK HERE. Het systeem helpt je vanzelf verder. Betalen kan met een creditcard of via de bank. De boeking wordt bevestigd via e-mail. Voor meer informatie kun je contact opnemen met info@naturetours.ee, (00 37)24 77 82 14 of (00 37)2 53 49 66 95.

Meer lezen

- www.llk.ee (Läänemaa Bird Club),
- www.eoy.ee (Estonian Birding Society),
- www.vironlintuseura.fi, www.estbirding.ee,
- www.estonica.org, www.westest.ee.

VALERI SHITSHERBATOÏ

ken uit de hemel. Het laatste stuk van de route voert door een bos. Ineens zien we honderden roodborstjes op de weg. Ze zitten overal. We zijn genoodzaakt stapvoets te rijden omdat ze weigeren op te vliegen. Ze trippelen hooguit een meterdje opzij. Door het slechte weer zijn ze letterlijk uit de lucht geregend en uitgeput en verkleumd door de kou.

Ijseenden op trek

Halverwege het bos stopt de bus omdat een vrouwtjesedelhert de weg oversteekt. Nadat de deur is geopend horen we overal om ons heen mannetjesherten burlen. Voor veel van mijn medereizigers is dit de eerste keer dat ze dat horen. Geweldig natuurlijk. Later die dag wordt het gelukkig beter weer. We zien de eerste grote groepen ijseenden op trek, en – een specialiteit van Estland – het merendeel van de acht spechtensoorten die hier in de uitgestrekte bossen voorkomen, waaronder de witrugspecht. Daardoor heb ik nu alle Europese spechtensoorten compleet. De natuurbeleving in Estland is fenomenaal! ■

Boven Klapeksters kom je Estland werkelijk overal tegen.
Links De uitgestrekte wildernis van het nationale park Matsalu.

JOB VAN DER MOLEN

wagenbus. Op het dak worden door gids Bert Rähni twee schijnwerpers gemonteerd. Zijn vriendin en medegids Triin Ivandi bestuurt deze lampen met een afstandsbediening vanuit de auto. Zodra we een veld passeren, gaan de spots aan. De lichtbundels glijden over de begroeiing. Wanneer we twee gloeiende kooltjes, de ogen van een zoogdier, ontdekken, wordt direct gestopt. Je hebt dan gedu-

Ineens zien we honderden roodborstjes op de weg!

rende een paar seconden een dier in het spotlicht. Zo zien we in korte tijd een vos in de wegberm, een paar groepjes reeën en onze eerste wasbeerhond. Later die avond zien we er nog twee voor de koplampen wegschieten.

Wolvengehuil

Hoogtepunt van de avond is het lokken van wolven door middel van een heuse 'wolvenhuil' door Rähni zelf. De bus wordt tegen twaalf ergens midden op

een open plek in het bos stilgezet. Wij moeten rond de auto blijven staan, Bert gaat een stukje lopen. Na een minutenlange doodse stilte klinkt ineens ergens verderop uit het bos een huiveringwekkende imitatie van een wolfhuil. De tweede keer, zo'n tien minuten later, klinkt hij nog heftiger. Kippenvel! De roep echoot weg over de beboste heuvels. Helaas voor ons en Bert komt er geen reactie. Wel horen we een eland in paniek roepend wegrekken. Ook hij denkt dus dat er een wolf in de buurt is. In deze streek leven twee wolvenroedels; de jongen gaan in het najaar op zoek naar een eigen territorium, waarbij ze regelmatig 'huilen'. De wolven zijn blijkbaar niet in de buurt of liggen misschien nog te slapen. Een spannende ervaring is het in elk geval wel! Meer zoogdiersucces hebben we de volgende middag, als we vanaf het eiland Hiiumaa met een bootje de zee opgaan op zoek naar ringelrobben. Ook bij deze trip gaan onze zoogdiervrienden Rähni en Ivandi mee. Rähni: 'De ringelrob is een arctische soort die zijn jongen alleen op ijs ter wereld brengt. Hier in de

Baltische Zee leeft een restpopulatie. Uniek, want alle andere ringelrobben leven enkel rond de Noordpool. Dit is verreweg de meest zuidelijk levende populatie en daardoor extra bijzonder. De eilanden waar de ringelrobben leven zijn dan ook beschermd; ze mogen maar een paar keer per jaar bezocht worden, gedurende een beperkte periode.'

Brede glimlach

Na een uur varen krijgen we de eerste ringelrobben in beeld: lekker lui liggend op een rotsblok, waarbij we ook de ringen op het lichaam mooi kunnen bekijken. Op deze eilanden bivakkeren ook enkele zeearendparen. Een volwassen vogel cirkelt even vlak boven onze hoofden, zelfs zo dichtbij dat mijn buurman zijn fototoestel scherp kan stellen op de neusgaten. Als de foto op zijn beeldscherm tevoorschijn plopt, verschijnt er op zijn gezicht een wel heel brede glimlach. Terwijl we de volgende ochtend nog in het stukdonker naar de punt van het schiereiland Köpu rijden, wordt het weer steeds slechter. De regen komt met bak-

KAAREL KAIKSEL